

Анотація.

У статті досліджено явище перебивання як репаратури в сучасному англомовному діалогічному дискурсі. Досліджено перебивання-репаратури у ракурсі їхніх формальних та функціональних характеристик. Представлено методологію дослідження, що складається з методу інтерпретації тексту, контекстуального, функціонального та семантичного методу, спрямованих на вивчення мовленнєвої реалізації перебивання-репаратури в різноманітних комунікативних ситуаціях. Встановлено, що перебивання-репаратури можуть мати різноманітні форми: виправлення, повторення (повні або часткові), що-запити, перефрази, питання-перепити, явне визнання незрозуміння, прохання підтвердити правильність бачення ситуації, гіпотези або переконання. Запропоновано основні види перебивань-репаратур в залежності від їхніх функціональних особливостей: корекція / виправлення, прохання прояснення, пояснення та доповнення / деталізація відповідно до потреб комуніканта, який перебиває свого партнера. Отримані результати показують, що основна модель перебивання-репаратури може бути зображена таким чином: виникнення необхідності репаратури – репаратура – реакція на репаратуру. Згідно з результатами дослідження, перебивання-репаратури посилюються феноменом другої репліки, що відображає реакцію адресата мовлення та передає семантику згоди, заперечення, припущення, розкриття, спростування, обґрунтування або відмови. Проведене дослідження підтверджує, що перебивання-репаратура допомагає подолати комунікативні невдачі та когнітивний дисонанс, що є ключем до продуктивної й успішної комунікативної взаємодії. Перспективи дослідження полягають у подальшому вивченні вікових характеристик перебивання та їхніх невербальних засобів, а також стратегій і тактик, які застосовуються при реагуванні на перебивання мовлення, що дозволить детальніше вивчити фактор адресата.

Ключові слова: Перебивання, репаратура, стимул-висловлення, реакція-висловлення, спілкування, взаємодія.

Received 17 April 2019

Reviewed 17 May 2019

Similarity index by Unicheck™: 5.05 %

DOI: 10.32837/2312-3192/13/3

УДК 811.111'42

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДИСКРЕДИТАЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ДИТЯЧОМУ АВТОРИТАРНОМУ ДИСКУРСІ

Анастасія Пахаренко*

Abstract

The study presents the results of a discourse analysis of the confrontational discursive strategy of discrediting in the English authoritarian discourse of children. The work views the discourse of children as a field for implementing their communicative intentions. In the process of formation of their character and personality, children follow adults' and peers' example; they also experiment with a wide range of linguistic means in order to establish interpersonal control within the discursive surrounding. The discrediting strategy in the English authoritarian discourse of children is analyzed through the influence that a child-speaker is trying to exert over an addressee. Discrediting is understood in the paper as a macro-speech act which means damaging the reputation of the speaker and belittling his importance in communication. The necessary pre-condition for actualizing this strategy is its occurrence in public as it is intence for recipients, including an addressee himself and other hearers present. Discrediting is considered to be a face-threatening act which activates the category of impoliteness and belongs to the area of evaluative influence. The results point to three most communicatively productive tactics of actualizing the strategy of discrediting: the tactics of insult, mockery, and belittling merits of the speaker. Their implementation occurs through exerting the authoritarian child's influence upon an addressee/a third person. The linguistic means contributing to the implementation of these tactics include negative assessment markers (adjectives, comparisons, vocatives), the ironic/sarcastic mode of communication, rhetoric interrogative and exclamatory constructions, subjunctive mood structures. Skills of discrediting the speaker verbally find their development in the further shaping of a child's discursive personality.

KEYWORDS: addressee, English authoritarian discourse of children, belittling merits, discrediting, exerting influence, insult, mockery, strategy, tactic.

1. Вступ

Мовлення – продукт соціальної діяльності людини. Знання та вміле користування його правилами допомагають досягти бажаного результату в комунікації і реалізувати намічені цілі. Саме у мовленні, що продукується, проявляється дискурсивна особистість людини, яка оперує мовленнєвими стратегіями та засобами їх утілення для найефективнішої імплементації свого комунікативного задуму.

Виходячи з глобального налаштування на кооперацію чи конфлікт, прийнято виокремлювати мегастратегії кооперації та конфронтації. Кооперативний модус комунікації зорієнтований на партнера, конфронтаційний – на його приниження чи пригнічення¹.

Серед конфронтативних стратегій окреме місце посідає стратегія дискредитації адресата. Її розуміють як макромовленнєвий акт, який реалізується у рамках певної

* Anastasiia Pakharenko, lecturer at English Philology department, Foreign Languages School, V. N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody sq., 61000, Kharkiv, Ukraine, E-mail: anastasia.mirgorodova@yahoo.com
ORCID: 0000-0001-8433-9180

¹ Slalova, 24; Frolova; Issers; Alieksieieva, 22; Bukin, 3

мовленнєвої культури та є одним із видів потенційно конфліктної взаємодії². Він ґрунтується на підриві довіри до мовця, применшенні його авторитету, акцентуації його негативних якостей чи вчинків, поширенні негативної інформації про нього³. Комунікативною метою адресанта є зіпсування іміджу опонента.

Реалізація стратегії дискредитації притаманна політичній⁴, рекламній⁵, інтернет⁶, публіцистичній⁷ сферам комунікації, що, однак, не виключає актуалізацію дискредитаційного впливу і у повсякденному діалогічному спілкуванні⁸.

Дискредитація співрозмовника передбачає імплементацію в умовах публічності, бо характеризується спрямованістю на реакцію спостерігачів⁹, і тому наносить шкоду соціальному обличчю адресата. Більш того, дискредитування співрозмовника активує категорію неввічливості¹⁰, і тому є різновидом оцінного впливу¹¹.

Особливості інкорпорації дискурсивною особистістю стратегії дискредитації відображають її аксіологічну та статусну спрямованість, схильність до зневажливих інтенцій¹². Тактики, які лежать в основі реалізації стратегії дискредитації, об'єднані спільною ідеєю «вираження негативної оцінки»¹³.

У дитячій комунікації конфліктне налаштування на взаємодію є так само типовим, як і у інтеракції дорослих. Намагаючись встановити міжособистісний контроль або утвердити себе у якості лідера, дитина випробовує на практиці усі доступні їй засоби «боротьби» зі співрозмовником, у тому числі спробу виставити його у поганому світлі чи звести наклеп. Більш того, дискредитувати іншого у компанії однолітків означає підвищити свою соціальну значущість, отримати повагу та визнання. Тому, зважаючи на невід'ємність зазначеної стратегії у дитячій інтеракції, вважаємо **актуальним** дослідити особливості реалізації наміру дитини підірвати авторитет співрозмовника у спілкуванні. **Об'єктом** дослідження обрано конфронтативні тактики стратегії дискредитації в англомовному дитячому авторитарному дискурсі, а **предметом** лексико-семантичні та синтаксичні засоби їх утілення.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей реалізації стратегії дискредитації в англомовному дитячому авторитарному дискурсі, що простежуються у тактиках нанесення образи, глузування та применшення чеснот мовця. Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких **завдань**:

- обґрунтувати теоретико-методологічні основи дослідження стратегії дискредитації у царині сучасних досліджень дискурсу;
- окреслити місце стратегії дискредитації у конфронтативно налаштованому спілкуванні дітей;
- визначити комунікативні тактики реалізації стратегії дискредитації в англомовному дитячому авторитарному дискурсі;
- виявити специфіку лексико-семантичних та синтаксичних засобів утілення тактик;

² Lishina

³ Slalova, 27; Issers; Egorova, 70; Kusov, 187

⁴ Issers; Lenets; Parshina; Prokopenko; Sudus

⁵ Anysymova

⁶ Gritsenko, Demidova

⁷ Egorova

⁸ Sivoraksha (Lishina), 452; Aliksieieva

⁹ Aliksieieva, 22; Parshina; Slalova;

¹⁰ Locher, 3

¹¹ Lishina

¹² Anysymova

¹³ Issers, 161

2. Методологія

Програма дослідження особливостей утілення стратегії дискредитації у дитячому авторитарному дискурсі передбачала такі кроки:

- (1) окреслення місця стратегії дискредитації опонента у сучасних дискурсивних практиках з огляду на конфронтативний модус спілкування;
- (2) зазначення суті дискредитації у дитячому спілкуванні;
- (3) виокремлення тактик імплементації стратегії дискредитації адресата;
- (4) визначення структурно-семантичних та прагматичних особливостей утілення стратегії дискредитації та її тактик у дитячому авторитарному дискурсі.

Матеріалом дослідження слугували фрагменти творів англомовних авторів другої половини XX – початку XXI століття та скрипти англомовних кінофільмів, які репрезентують акти дискредитації дитиною свого співрозмовника, загальною кількістю – 150.

Головними застосованими методами дослідження є метод синтезу та аналізу для холистичного вивчення стану розробки проблеми актуалізації стратегії дискредитації у сучасному мовознавстві; метод суцільної вибірки, який дозволив відібрати фрагменти, у яких відображено особливості мовленнєвого утілення стратегії дискредитації у дитячому авторитарному дискурсі; за допомогою методу дискурсивного аналізу було виділено три тактики реалізації стратегії дискредитації в англомовному дитячому авторитарному дискурсі; статистичні методи уможливили виявлення відносної та абсолютної частоти найбільш значущих лексико-семантичних та синтаксичних засобів утілення тактик стратегії дискредитації у дитячому авторитарному спілкуванні.

3. Виклад та обговорення основного матеріалу дослідження

У дитячому авторитарному дискурсі пониження авторитету співрозмовника відбувається за рахунок залучення трьох головних тактик – нанесення образи, глузування та применшення чеснот мовця.

Тактика нанесення образи (41,33%) має за мету завдати емоційного болю адресату через його негативну оцінку у цілому або негативну оцінку певних якостей чи моральної поведінки¹⁴.

Об'єктом негативної оцінки дитини може виступати прямий чи непрямий адресат ситуації спілкування. У першому випадку дитина продукує образливу оцінку свого безпосереднього співрозмовника, у другому – направляє слухачу репліку, яка стосується іншої особи, відсутньої при висловленні образи¹⁵. Адресна негативна інформація про особу створює у свідомості оточуючих її людей новий образ, який відрізняється від того, яким чином її попередньо сприймали оточуючі. Новий образ спотворює уявлення про людину та знижує її особистісну привабливість¹⁶, і тому впливає на сприйняття особи у іншому світлі.

До лексичних особливостей утілення тактики образи належать вокативи інвективного характеру, які наслідують паттерн 'noun/adjective+noun' або 'you+noun/adjective+noun'¹⁷ та мають за мету висловити негативну оцінку мовця¹⁸ та його приниження.

¹⁴ Khoroshylova, 44; Kusov, 29

¹⁵ Krysanova, 8-10

¹⁶ Kusov, 62

¹⁷ Culpeper, 8

¹⁸ Rebryi, 159

Розглянемо наступний приклад. На занятті вчителька змушує Джину піти змити макіяж з обличчя. Проходячи повз однокласницю Ембер, якій вона не подобається, Джина чує образливий коментар на свою адресу. Таким чином фокусується увага на неприємній ситуації, і дівчину принижують перед усіма у класі:

*Gina was sent back to Laurinda to wipe it off Just as she passed the Cabinet, Amber sang in a whispering voice, very quietly and almost imperceptibly, "Slut, slutty slut slut"!*¹⁹

Інтенсифікація образи відбувається за допомогою кількарядового повторення вокатива (*slut*), а також співзвучного йому прикметника (*slutty*).

Реалізація непрямої образи маркована у дитячому авторитарному дискурсі асертивними конструкціями «особовий займенник+предикатив різко негативного відтінку». Долфін намагається переконати старшу сестру, що їх мати не така вже і погана, на що стикається з потоком емоційної непрямої образи на адресу останньої:

'She's not mad mad. I mean, she doesn't look loopy and she doesn't hear voices or think she's Pocahontas or Princess Diana. She's just good at making things up.' ***'She's good at spending heaps of money that we haven't got. She's good at getting drunk. She's good at getting completely nutty ideas into her head. She's good at getting you to think she's Ms Perfect Mumsie-Wumsie'*** 'Yes, but she still likes you best.'²⁰

На синтаксичному рівні тактики образи привертають увагу її імпліцитні актуалізатори (часто монологічні), виражені конструкціями умовного стану з дієсловом *would*. Джемма виміщає свою злість на Біскітсі через його глузування над нею:

I turned round. I stared at him. My eyes burned like lasers. Biscuits looked as if he was singeing. 'What? What's up? What is it? I mean, I know you're probably feeling a bit fed up without Alice. Would you like me to come and sit next to you in Alice's place?' 'No, I wouldn't! I wouldn't want to sit next to you even if you were my best friend because I'd get horribly squashed on account of the fact that you are hugely fat. But as you are now my worst ever enemy I don't even want to be in the same room as you. In the same school, street, town, country, world as you.' *Biscuits blinked at me in astonishment, his Mars bar wilting in his hand trainer*²¹.

Актуалізація тактики нанесення образи відбувається за відсутності згоди співрозмовника на «стилістичну умісність словозастосування»²², що відображає його респонсивна дія. Про успіх застосованої тактики у межах стратегії дискредитації судять виходячи з результатів мовленнєвого впливу (з перлокутивного ефекту) на об'єкт тактики образи²³ (*blinked at me in astonishment*).

Моральному ураженню хлопчика у наведеному фрагменті сприяє надзвичайна насиченість репліки оцінними інтенсифікаторами (*horribly squashed, hugely fat, worst enemy*), маркером допустового значення (*even*), гіперболізованим градаційним тропом (*don't want to be in the same room...same school, street, town, country, world*) та порівнянням (*as you*) на підкреслення протиставлення поганого «твого» і гарного «мого».

Поширеним також є нанесення образи у риторичних спеціальних чи загальних запитаннях²⁴ або вигуках. Джоел намагається відмовити старшу сестру Лізу та її друга Ріккі

¹⁹ Garmendia, 17

²⁰ Wilson-c, 95

²¹ Wilson-a, 84

²² Kusov, 29

²³ Issers, 161-162

²⁴ Krysanova, 11

стріляти з величезної рогатки. Через це хлопчик стає об'єктом образливих коментарів від них:

*They had made the biggest slingshot in the world. "Are you sure this is a good idea?" Joel asked. "What do you know?" Ricky and Lisa said. "You are only seven." Lisa found a rock. "Look," she said. "This is the right size." She showed the rock to Joel and Ricky.... "Are you sure this is a good idea?" Joel asked. "What do you know?" Ricky and Lisa said. "You are only seven." Ricky and Lisa put the rock in the leather patch*²⁵.

Синтаксичний повтор риторичного запитання (*What do you know?*) та інтенсифікований асертив (*You are only seven*) дискримінують хлопчика за віковим критерієм як такого, чий поради нічого не варті.

Тактика глузування (40,67%) реалізується домінантною дитиною за допомогою прийомів іронії та сарказму. Висловлюючись іронічно мовець передає повідомлення, яке фактично розходить з змістом висловлюваного або повністю є протилежним до нього²⁶. Він має за інтенцію виразити дерогативне судження, передати почуття презирства чи обурення,²⁷ висміяти людину, з якої глузують. Адресант може мати за мету виразити м'яку/жорстку критику, посякритись чи дискредитувати співрозмовника²⁸. На відміну від іронічних, саркастичні висловлення відрізняються більшою прозорістю комунікативного наміру, найвищим ступенем експліцитності негативного ставлення та не залишають місця для сумнівів стосовно смислу того, про що йшлося.

Глузування втілюється за допомогою надання саркастичних відповідей на питання. Горді не хоче визнавати, що втратив свідомість під час плавання у річці через те, що боїться п'явок:

*'Why'd you faint, Gordie?' Vern asked anxiously. 'Made a bad mistake and looked at your face,' I said*²⁹.

Насмішка над дитиною може непрямо виражатися через загальні/спеціальні іронічні запитання. Рейнер сміється над однокласницею:

Rainer speaks up. "Does Mandy know that the sun is the center of the universe? I think she thinks it's her." *Mandy glares while the rest of the class laughs*³⁰.

Типовими є іронічні «компліменти-насмішки», які у непрямий спосіб виражають негативне ставлення до адресата і можуть дестабілізувати стосунки³¹, та підкреслення недоліків чи невміння адресата, виражені асертивними конструкціями. Жорж погано грає у волейбол, що дає можливість знушатися над ним:

*Dallas is standing over me. Before I can blink, he's got one foot on my stomach. Just resting it there. "Nice serve, Gorgeous." This is classic bully crap. Dallas's sneaker is resting on the soft spot right below my solar plexus. It hurts*³².

Глузування над адресатом може проявлятися через конструкції з модальністю упевненості. Кріс розгніваний на Тедді, який втік і не допоміг дати відсіч хуліганам:

²⁵ Brouwer, 1

²⁶ Garmendia, 13

²⁷ Grice, 54

²⁸ Garmendia, 133; Tselika, 95

²⁹ King, 60

³⁰ Hunt

³¹ Seyranyan, 66

³² Stead, 6

'Are you scared of storms too?' Vern shook his head vacuously, still astounded by Chris's rage. 'Hey, man, I thought we was all runnin'. **You must be a mind-reader then, because you ran first.**' Vern swallowed twice and said nothing. Chris stared at him, his eyes sullen and wild³³.

Негативне ставлення до співрозмовника експлікують й іронічні маркери співчуття із лексемою *poor* або *little*. Дон роздратована поведінкою свого друга, що знаходить відображення в її іронічній відповіді:

'Can I see your knife?' Dawn Madden tosses her knife, right at me. It was sheer fluke that it was the blade's handle that hit my rib and not its fang. 'Madden!' Her stare said What? Dawn Madden's eyes are dark honey. 'That could've stuck right into me!' Dawn Madden's eye are dark honey. **'Oh, Poor Taylor'**³⁴.

Іронічність тональності тактики глузування представляють також порівняння. Після жеребкування Горді має шукати їжу, через що Тедді насміхається над ним:

Three tails, one head. Then Teddy was laughing his crazy, cackling laugh and pointing at me and the feeling was gone. **I heard that only fairies laugh like that,** I said, and gave him the finger. 'Eeee-eeee-eeee, Gordie,' Teddy laughed. 'Go get the provisions'³⁵.

Цілі посміятися над співрозмовником слугують емфатичні еліптичні конструкції. Уальдо заходить до тенту перед виступом у конкурсі і вирішує виразити своє насмішливе презирство до суперника:

'Well, if it isn't Falafel!' – 'Alfalfa!' says the boy angrily - 'Whatever', snaps Waldo coming past him³⁶.

Глузування може бути інкорпороване у мовлення авторитарної дитини і як засіб скинути напругу чи позбавитися від стресу. Карлі роздратована на свою мачуху і виміщає це на хлопці-офіціантові через прийом мовної гри:

I read the kid's name tag. I say, **"Rainer? That's your name? Do you have a brother named Thunder?"** He looks at me like I'm a jerk. He's probably right³⁷.

Дискредитація авторитарною дитиною свого співрозмовника досягається також тактикою применшення його чеснот (18%). Надання негативної характеристики третьої особи відбувається за її відсутності/присутності. Критиці підлягають особливості благоустрою домівки, матеріальний стан, зовнішність, характер, манера одягатися та способи проведення дозвілля (ігри, іграшки, креативні ідеї).

Експлікація тактики применшення чеснот здійснюється шляхом надання оцінки за допомогою прикметників негативної семантики та маркерів-інтенсифікаторів. Дівчата вирішують, чим зайнятися на дні народженні подруги:

"Ooh, a tent!" said Emily. "I've always wanted to go camping," said Amy. "Can we have campfire food?" said Bella. **"We can't play football with that stupid tent there. Shame you've got such a little garden"**³⁸.

Дискредитація у мовленні дітей середнього та старшого шкільного віку відбувається за залучення більш складних та витончених мовленнєвих прийомів, таких як метафоризовані словосполучення. Їх застосовують для нанесення великої шкоди образу³⁹ дитини. Джорджія розпочинає навчання у новій школі і намагається познайомитися із кількома дівчатами.

³³ King, 70

³⁴ Mitchell, 58-59

³⁵ King, 27

³⁶ Guay, 21, 1.07.04 - 1.07.10

³⁷ Hunt, ch. 10

³⁸ Wilson(b), 58

³⁹ Sidak

Дівчина не знає, що вони належать до групи найпопулярніших дівчат школи, через що є дуже пихатими і цинічними:

"Do I know you?" she asked. Her voice made it clear that she couldn't possibly know me. She gave me an up-and-down look that made me want to go hide out in a locker for the rest of the year. **"I don't think we know anyone who gets her clothes out of a Dumpster,"** one of the B's said. **"Or cuts her hair with a Weedwacker,"** added the other. Clearly, these girls were grade-A snobs⁴⁰.

Презирливе ставлення до дискредитованої особи може бути експліковане синтаксичними конструкціями умовного стану та порівняннями. Джуліан разом з друзями обговорює зовнішність Оггі:

"What he really looks like is one of those shrunken heads. Have you ever seen those? He looks exactly like that." "I think he looks like an orc." "Oh yeah!" **"If I looked like that,"** said the Julian voice, kind of laughing, **"I swear to God, I'd put a hood over my face every day."** "I've thought about this a lot," said the second mummy, sounding serious, "and I really think . . . **if I looked like him, seriously, I think that I'd kill myself!**"⁴¹.

Таким чином, авторитарна дитина-мовець вдається до чинення дискредитаційного впливу на адресанта, вдаючись до зазначених тактик його реалізації. Тактики нанесення образи, глузування та применшення чеснот адресата актуалізують стратегію дискредитації опонента та допомагають адресанту домогтися своїх комунікативних цілей.

Узагальнені статистичні дані частотності найбільш значущих лінгвістичних особливостей реалізації тактик стратегії дискредитації у англomовному дитячому авторитарному дискурсі представлено у таблиці нижче.

Абсолютну частотність лексико-семантичних та синтаксичних засобів визначаємо для кожної підвибірки (тактика нанесення образи – 62 дискурсивні фрагменти, глузування – 61, применшення чеснот мовця – 27). Відносну частотність зазначених особливостей

імплементції тактик обчислюємо за формулою
$$F(A) = \frac{m}{n}$$
, де m – число появ явища, n – загальне число фрагментів підвибірки⁴². Отримані числові дані подані у таблиці 1.

Табл. 1. Співвідношення особливостей реалізації тактик стратегії дискредитації в англomовному дитячому авторитарному дискурсі

№	Тактика	Лексико-семантичні засоби	Абсолютна/відносна частотність	Синтаксичні засоби	Абсолютна/відносна частотність
1.	Нанесення образи	Вокативи інвективного характеру:	28/0,4516	Особовий займенник + предикатив різкого негативного відтінку	28/0,4516
		- прикметник/прикметник+іменник	20/0,3226	Конструкції умовного стану	6/0,0967
		- you+іменник/прикметник+іменник	8/0,129	Риторичні спеціальні / загальні питання / вигуки	7/0,1129
2.	Глузування	Елементи іронії та сарказму:	26/0,4262	Загальні/спеціальні іронічні запитання	18/0,295

⁴⁰ Patterson, 58

⁴¹ Wonder, 60

⁴² Perebyinis, 35

		- компліменти-насмійки	4/0,0656		
		- іронічні маркери співчуття	5/0,0819	Модальність упевненості	4/0,0655
		Мовна гра	7/0,1147	Емфатичні еліптичні конструкції	2/0,0328
3.	Применшення чеснот мовця	Прикметники негативної семантики	17/0,6296	Конструкції умовного стану	4/0,1481
		Маркери-інтенсифікатори	11/0,4074	Порівняння	4/0,1481
		Метафоричні висловлення	3/0,1111		

4. Висновки

Бажання бути головним та авторитетним є інгерентним для авторитарної дискурсивної особистості й визначає особливості її взаємодії у суспільстві, у комунікації у тому числі. Мовленнєвий вплив на співрозмовника з метою його підкорення визиває протистояння зі сторони адресата, що спричиняє конфронтативну тональність взаємодії. За таких умов дієвим є звернення до стратегії дискредитації опонента з метою пониження його авторитету та статусу і, таким чином, утвердження свого.

Реалізація стратегії дискредитації відбувається за рахунок тактик нанесення образи (41,33%), глузування (40,67%) та применшення чеснот мовця (18%). Нанесення образи авторитарною дитиною здійснюється через вокативи інвективного характеру, паттерну «особовий займенник із різко негативним предикативом», синтаксичні актуалізатори умовного стану, риторичні запитання/вибухи. Тактику глузування вирізняє іронічна чи саркастична тональність у питальних конструкціях, компліменти-насмійки, конструкції з модальністю упевненості, іронічні маркери співчуття. Для тактики применшення чеснот мовця типовими є оцінні прикметники негативної семантики з маркерами-інтенсифікаторами, конструкції умовного стану і порівняння.

Подальші перспективи вбачаємо у встановленні закономірностей мовленнєвого втілення стратегії дискредитації за умов гомогенного спілкування у дитячому авторитарному дискурсі та проведенні порівняльного аналізу результатів із реалізацією стратегії дискредитації за гетерогенних умов спілкування дітей.

BIBLIOGRAPHY

- Алексеева І. О. Конфронтаційні тактики міжособистісного конфлікту (на матеріалі англомовної комунікації) / І. О. Алексеева // Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. – 2012. – С. 21–30.
- Анисимова Т. В. Специфика стратегии дискредитации в рекламном и PR-дискурсах / Т. В. Анисимова // Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики. – 2015. – № 3. – С. 20–25.
- Бондаренко Е. Н. Речевая стратегия дискредитации и проблема языковой личности / Е. Н. Бондаренко // Вестник Государственного гуманитарно-технического университета. – 2017. – № 3. – С. 56–60.
- Букин А. С. Некооперативный диалог (на материале англоязычной художественной литературы) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Москва, 2016. – 19 с.
- Гриценко Л. М. Коммуникативная стратегия дискредитации в интернет-коммуникации (на примере троллинга) / Л. М. Гриценко, Т. А. Демидова // Вестник Томского государственного университета. Филология. – 2018. – №55. – С. 29–42.
- Егорова Э. Н. Речевая агрессия и стратегия дискредитации (на примере анализа газетных публикаций) / Э. Н. Егорова // Язык и текст langspy.ru. – 2015. – Т. 2. – №3. – С. 69–75.
- Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. – Москва, 2002. – 284 с.

- Крисанова Т. А. Висловлювання негативної оцінки адресата в сучасній англійській мові (комунікативно-прагматичний аспект) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Київ, 1999. – 18 с.
- Кусов Г. В. Оскорбление как иллюкутивный лингвокультурный концепт : дисс. канд. филол. наук. – Краснодар, 2004. – 245 с.
- Ленец А. В. Языковая манифестация коммуникативной стратегии дискредитации как способа конструирования имиджа политика в виртуальном пространстве (на материале предвыборных твитов Д. Трампа) / А. В. Ленец // Вестник Томского государственного университета. Филология. – 2018. – №52. – С. 98–111.
- Лисихина М. А. Прагмалингвистическое исследование явления дискредитации в американской речевой культуре : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Иркутск, 2009. – 21 с.
- Паршина О. Н. Стратегии и тактики речевого поведения современной политической элиты России : дисс. ... докт. филол. наук. – Саратов, 2005. – 332 с.
- Перебийніс В. І. Статистичні методи для лінгвістів / В. І. Перебийніс. – Вінниця, 2013. – 174 с.
- Прокопенко А. А. Президентский дискурс Барака Обамы: когнитивно-коммуникативные аспекты : дисс. канд. филол. наук. – Харьков, 2016. – 253 с.
- Сейранян М. Ю. Конфликтный дискурс и его просодический строй : моногр. – Москва, 2016. – 244 с.
- Сиворакаша (Лисихина) М. А. Дискредитация как разновидность конфликтного общения / М. А. Сиворакаша (Лисихина) // Известия Российского государственного педагогического университета им А. И. Герцена. – 2007. – № 18 (44). – С. 452–457.
- Сідак О. О. Метафора як засіб реалізації тактики політичної образи / О. О. Сідак // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2011. – № 953. – С. 48–52.
- Ребрій О. Стратегії відтворення інвективи в англо-українському перекладі (на матеріалі дитячої літератури) / О. Ребрій, Д. Гайдар // Studia Methodologica. – 2015. – № 40. – С. 157–162.
- Судус О. В. Мовленнєві тактики реалізації стратегії дискредитації в англомовному дипломатичному дискурсі : дис. ... канд. филол. наук. – Запоріжжя, 2018. – 245 с.
- Славова Л. Л. Мовна особистість у сучасному американському та українському політичному дискурсі : автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – Київ, 2015. – 36 с.
- Хорошилова В. М. Стратегія завдання образи у німецькомовному діалогічному інтернет-дискурсі : дис. ... канд. филол. наук. – Харків, 2016. – 275 с.
- Фролова І. С. Регулятивний потенціал стратегії конфронтації в англомовному дискурсі : автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – Харків, 2015. – 36 с.
- Culper J. Impoliteness: Questions and Answers. Aspects of Linguistic Impoliteness. – Newcastle upon Tyne, 2013. – P. 1-15.
- Garmendia J. Irony: Key Topics in Semantics and Pragmatics. – New York, 2018. – 166 p.
- Grice P. Studies in the Way of Words. – Harvard University Press, 1991. – 394 p.
- Locher M. A. Introduction: Impoliteness and power in language. Impoliteness in language. Studies on its Interplay with Power in Theory and Practice. – Berlin, 2008. – P. 1–13.
- Tselika A. Irony as an Impoliteness Tool: An Exploration of Irony's Intentionality, Cancellability and Strength // Athens Journal of Philology. – 2015. – Vol. 2. – Iss. 2. – P. 89–108.
- Brouwer S. Long Shot (Watch out for Joel!). – Kansas: Topeka Bindery, 2002. – 32 p.
- Guay P. The Little Rascals. – URL: https://www.springfieldspringfield.co.uk/movie_script.php?movie=little-rascals-the
- Hunt L. M. One for the Murphys. – New York: Puffin Books, – 2013. – 256 p.
- King St. The Body. – New York: Scribner, 2018. – 192 p.
- Mitchell D. Black Swan Green. – Random House Trade Paperbacks, 2007. – 304 p.
- Patterson J. Middle School: My Brother is a Big Fat Liar. – Kimmy Patterson, 2013. – 304 p.
- Pung A. Laurinda. – Melbourne: Black Inc, 2014. – 352 p.
- Stead R. Liar and Spy. – New York: Yearling, 2013. – 208 p.
- Wilson J. Best Friends. – New York: Corgi, 2008. – 224 p.
- Wilson J. Sleepovers. – New York: Young Corgi, 2008. – 112 p.
- Wilson J. The Illustrated Mum. – New York: Yearling, 2009. – 290 p.
- Wonder R. J. Palacio. – New York: Knopf Books for Young Readers, 2012. – 320 p.

REFERENCES

- Aliexieieva, I. O. [Алексеева, I. O.]. (2012). Konfrontatsiini taktyky mizhosobystisnoho konfliktu (na materialii anhlomovnoji komunikatsii) [Конфронтационні тактики міжособистісного конфлікту (на матеріалі англomовної комунікації)]. *Linhvistyka XXI stolittia: novi doslidzhennia i perspektivy [Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи]*, pp. 21-30.
- Anysymova, T. V. [Анисимова, Т. В.]. (2015). Spetsyfyka stratehyi dyskredytatsyy v reklamnomu y PR-dyskursakh [Специфика стратегии дискредитации в рекламном и PR-дискурсах]. *Aktualnye problemyi filologii i pedagogicheskoy lingvistiki [Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики]* 3, pp. 20-25.
- Bondarenko, E. N. [Бондаренко, Е. Н.]. (2017). Rechevaya strategiya dyskreditatsii i problema yazykovoy lichnosti [Речевая стратегия дискредитации и проблема языковой личности]. *Vestnik Gosudarstvennogo gumanitarno-tehnicheskogo universiteta [Вестник государственного гуманитарно-технического университета]* 3, pp. 56-60.
- Bukin, A. S. [Букин, А. С.]. (2016). *Nekooperativniy dialog (na materiale angloyazychnoy hudozhestvennoy literatury): avtoref. diss. kand. filol. nauk* [Некооперативный диалог (на материале англоязычной художественной литературы): автореф. дисс. ... канд. филол. наук]. Moskva.
- Culperer, J. (2013). Impoliteness: Questions and Answers. In: D. Jamet, M. Jobert, ed., *Aspects of Linguistic Impoliteness*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, pp. 1-15.
- Egorova, E. N. [Егорова, Е. Н.]. (2015). Rechevaya agressiya i strategiya dyskreditatsii (na primere analiza gazetnykh publikatsiy) [Речевая агрессия и стратегия дискредитации (на примере анализа газетных публикаций)]. *Elektronniy zhurnal 'Yazyk i tekst langspu.ru' [Электронный журнал «Язык и текст langspu.ru»]* 2(3), pp. 69-75.
- Frolova, I. Ye. [Фролова, I. С.]. (2015). *Rehuliatyvnyi potentsial stratehii konfrontatsii v anhlomovnomu dyskursi: avtoref. diss. ... doct. filol. nauk* [Регулятивный потенциал стратегии конфронтации в англomовном дискурсе]: автореф. дисс. ... докт. филол. наук]. Kharkiv.
- Garmendia, J. (2018). *Irony: Key Topics in Semantics and Pragmatics*. New York: Cambridge University Press.
- Grice, P. (1991). *Studies in the Way of Words*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Gritsenko, L. M., Demidova, T. A. [Гриценко, Л. М., Демидова, Т. А.]. (2018). Kommunikativnaya strategiya dyskreditatsii v internet-kommunikatsii (na primere trollinga) [Коммуникативная стратегия дискредитации в интернет-коммуникации (на примере троллинга)]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Filologiya [Вестник Томского государственного университета. Филология]* 55, pp. 29-42.
- Issers, O. S. [Иссерс, О. С.]. (2002). *Kommunikativnye strategii i taktyki russkoy rechi [Коммуникативные стратегии и тактики русского языка]*. Moskva: LKI.
- Khoroshylova, V. M. [Хорошилова, В. М.]. (2016). *Stratehiia zavdannia obrazy u nimetskomovnomu internet-dyskursi. Diss. kand. filol. nauk* [Стратегия задания образа у немецкомовномu интернет-дискурсе]. Дисс. ... канд. филол. наук. German Philology department, V. N. Karazin Kharkiv national university.
- Krysanova, T. A. [Крисанова, Т. А.]. (1999). *Vyslovlivannia nehatyvnoi otsinky adresata v suchasni anhlitskii movi (komunikativno-prahmatychnyi aspekt): avtoref. dis. ...kand. filol. nauk* [Висловлювання негативної оцінки адресата в сучасній англійській мові (комунікативно-прагматичний аспект): автореф. дис. ... канд. филол. наук]. Kyiv.
- Kusov, G. V. [Кусов, Г. В.]. (2004). *Oskorblenie kak illokutivniy lingvokulturniy kontsept. Diss. kand. filol. nauk* [Оскорбление как иллокутивный лингвокультурный концепт. Дисс. канд. филол. наук]. Kubanskiy gosudarstvennyy tehnologicheskii universitet.
- Lenets, A. V., Sergeeva, D. S. [Ланец, А. В., Сергеева, Д. С.]. (2018). Yazykovaya manifestatsiya kommunikativnoy strategii dyskreditatsii kak sposoba konstruirovaniya imidzha politika v virtualnom prostranstve (na materiale predvyibornnykh tvitov D. Trampa) [Языковая манифестация коммуникативной стратегии дискредитации как способа конструирования имиджа политика в виртуальном пространстве (на материале предвыборных твитов Д. Трампа)]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Filologiya [Вестник Томского государственного университета. Филология]* 52, pp. 98-111.
- Lisihina, M. A. [Лисихина, М. А.]. (2009). *Pragmalingvisticheskoe issledovanie yavleniya dyskreditatsii v amerikanskoj rechevoy culture: avtoref. diss. ... kand. filol. nauk* [Прагмалінгвістическе дослідження явлення дискредитації в американській речевій культурі]: автореф. дис. ... канд. филол. наук]. Irkutsk.
- Locher, M. A., Bousfield, D. (2008). Introduction: Impoliteness and power in language. In: D. Bousfield, M. A. Locher, ed. *Impoliteness in language. Studies on its Interplay with Power in Theory and Practice*, Berlin: Mouton de Gruyter, pp. 1-13.

- Parshina, O. N. [Паршина, О. Н.]. (2005). *Strategii i taktyki rechevogo povedeniya sovremennoy politicheskoy elityi Rossii. Diss. ... doct. filol. nauk* [Стратегии и тактики речевого поведения современной политической элиты России]. Дисс. докт. филол. наук. N. G. Chernyshevskiy Saratovskiy gosudarstvennyy universitet.
- Perebyinis, V. I. [Перебийніс, В. I.]. (2013). *Statystychni metody dlya linhvistyki* [Статистичні методи для лінгвістики]. Vinnytsya: Nova Knyha.
- Prokopenko, A. A. [Прокопенко, А. А.]. (2016). *Prezidentskiy diskurs Baraka Obamy: kognitivno-kommunikativnye aspekty. Diss. kand. filol. nauk* [Президентский дискурс Барака Обамы: когнитивно-коммуникативные аспекты. Дисс. канд. филол. наук]. V. N. Karazin Kharkiv national university.
- Rebriy, O., Gaydar, D. [Ребрий, О., Гайдар, Д.]. (2015). Strategiyi vidtvorennya invektivy v anglo-ukrayinskomu perekladі (na materialі dityachoy literaturi) [Стратегії відтворення інвективи в англomовному перекладі (на матеріалі дитячої літератури)]. *Studia Methodologica* 40, pp. 157-162.
- Seytanyan, M. Yu. [Сейранян, М. Ю.]. (2016). *Konfliktniy diskurs i ego prosodicheskii stroy* [Конфліктний дискурс і його просодический строй]. Moskva: MPGU.
- Sidak, O. O. [Сідак, О. О.]. (2011). Metafora yak zasib realizatsii taktyky politychnoi obrazy [Метафора як засіб реалізації тактики політичної образи]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina [Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна]* 953, pp. 48-52.
- Sivoraksha (Lisihina), M. A. [Сиворакша (Лисихина), М. А.]. (2007). Diskreditatsiya kak raznovidnost konfliktnoho obscheniya [Дискредитация как разновидность конфликтного общения]. *Izvestiya Rossiyskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta im. A. I. Gertsena [Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена]* 18(44), pp. 452-457.
- Slavova, L. L. [Славова, Л. Л.]. (2015). *Movna osobystist u suchasnomu amerykanskomu ta ukraïnskomu politychnomu dyskursi: avtoref. diss. ... doct. filol. nauk* [Мовна особистість у сучасному американському та українському політичному дискурсе]: автореф. дис. ... докт. филол. наук]. Kyiv.
- Sudus, O. V. [Судус, О. В.]. (2018). *Movlenniivi taktyky realizatsii stratehii dyskredytatsii v anhlomovnomu diplomatychnomu dyskursi. Dyss. kand. filol. nauk* [Мовленнєві тактики реалізації стратегії дискредитації в англomовному дипломатичному дискурсе]. Дисс. канд. филол. наук. Zaporizkyy natsionalnyy universytet.
- Tselika, A. (2015). Irony as an Impoliteness Tool: An Exploration of Irony's Intentionality, Cancellability and Strength. *Athens Journal of Philology* 2(2), pp. 89-108.

SOURCE MATERIAL

- Brouwer, S. (2002). *Long Shot (Watch out for Joel!)*. Kansas: Topeka Bindery.
- Guay, P. (1994). *The Little Rascals*. Available from: https://www.springfieldspringfield.co.uk/movie_script.php?movie=little-rascals-the
- Hunt, L. M. (2013). *One for the Murphys*. New York: Puffin Books.
- King, St. (2018). *The Body*. New York: Scribner.
- Mitchell, D. (2017). *Black Swan Green*. New York: Random House Trade Paperbacks.
- Patterson, J. (2003). *Middle School: My Brother is a Big Fat Liar*. Kimmy Patterson.
- Pung, A. (2014). *Lawrinda*. Melbourne: Black Inc.
- Stead, R. (2013). *Liar and Spy*. New York: Yearling.
- Wilson, J. (2008). *Best Friends*. New York: Corgi.
- Wilson, J. (2008). *Sleepovers*. New York: Young Corgi.
- Wilson, J. (2009). *The Illustrated Mum*. New York: Yearling.
- Wonder, R. J. (2012). *Palacio*. New York: Knopf Books for Young Readers.

Анотація.

Стаття представляє результати дискурсивного аналізу конфронтаційної дискурсивної стратегії дискредитації в англomовному дитячому авторитарному дискурсе. Останній розглядається як поле утілення комунікативної діяльності дитини. Особистість дитини проходить процес становлення за рахунок наслідування прикладу дорослих та однолітків навколо себе, а також шляхом експериментування з арсеналом лінгвістичних засобів та техніками їх застосування задля встановлення міжособистісного контролю у межах свого дискурсивного оточення. Виходячи з особливостей здійснення впливу, який дитина-мовець намагається чинити на адресата з метою змусити його діяти відповідно до її бажань та замислів, розглянуто стратегію дискредитації в англomовному дитячому авторитарному дискурсе. Дискредитація постулюється у роботі як макромовленнєвий акт, який ґрунтується на підриві авторитету мовця та применшенні його

значущості у комунікативній взаємодії. Необхідною передумовою актуалізації стратегії є публічність, що обумовлено спрямованістю на реакцію слухача – прямого/непрямого адресата комунікації. Дискредитація мовця є актом руйнації його іміджу, під час якого активується категорія неввічливості, що відносить його до сфери оцінного впливу. Проведене дослідження уможливило виокремлення тактики нанесення образи, глузування та применшення чеснот співрозмовника при реалізації стратегії дискредитації. Їх імплементація відбувається шляхом чинення авторитарною дитиною впливу на прямого чи непрямого адресата. На мовленнєвому рівні успішності намірів мовця сприяють маркери негативної оцінки (прикметники, порівняння, вокативи), іронічна/саркастична тональність спілкування, питальні риторичні конструкції/вигуки та конструкції вираження категорії умовного стану. Закладені у дитинстві навички вербального дискредитування співрозмовника знаходять свій розвиток у подальшому становленні дитини як особистості.

Ключові слова: адресат, англomовний дитячий авторитарний дискурс, глузування, дискредитація, образа, применшення чеснот, стратегія, тактика, чинення впливу.

Received 20 April 2019

Reviewed 19 May 2019

Similarity index by UnicheckTM: 8,42 %

DOI: 10.32837/2312-3192/13/4

УДК 811.111.2'81'42

**АНГЛОМОВНІ ТЕКСТИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ПРИТЧЕВОСТІ (XIII-XIV СТ.):
СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД**

Наталія Пільгуй*

Abstract

The scientific article presents the first results of the study of the English parable in the diachronic aspect from the synergetic point of view. The research started from the Middle Ages, illustrated and analyzed the first English texts with parable elements, dating from the XIII-XIV centuries. The scientific work is based on historical events, specific writers and their individual style; the development of a parable as an independent type of text and discourse took place under the influence the mentioned above. It is determined that during this period it is difficult to distinguish the English parable in a separate genre of literature of that time, but the authentic English parable confidently functioned as metatext in the great texts of the Middle Ages. Several parable contexts were observed in one text. The article outlines the results of the study and gives examples of texts of a certain era. The general stylistic and synergetic characteristics of the investigated texts are singled out and their classification according to thematic groups is presented: condemnation of negative human traits, relations of God and mankind, interpretation of spiritual truth and moral values. From the synergetic point of view, thematic groups are thematic attractors that contribute to the development and existence with its functional meta-texts with parable elements. The study of English parable texts allowed us to identify of a number of stylistic devices and stylistic features. It is noted that stylistic attractors of the Middle Ages parables are as follows: prose and poetic form, rhetorical and logical-expressive style. The results of scientific work determine the broad perspectives of further research, in particular the study of the English parable in diachrony from the synergetic point of view, as well as the analysis and comparison of the texts of the following centuries with the systematization of their general and specific features.

KEYWORDS: English parable, synergetics, stylistics, attractor, stylistic feature, stylistic device.

1. Вступ

На розвиток літератури у будь-якій країні безумовно впливають історичні події, які відбуваються у певний період. Тому було б неможливо повноцінно дослідити еволюцію стилю жанру притчі, не враховуючи її залежність від історичних подій та певних періодів її розвитку, які відповідно відзначаються конкретними іменами письменників і поетів та їх стилів викладу.

Об'єкт дослідження – синергетичні і стилістичні характеристики англomовних текстів з елементами притчовості XIII-XIV ст.

Предмет дослідження – англomовні тексти з елементами притчовості XIII-XIV ст.

Мета – дослідити англomовні тексти з елементами притчовості XIII-XIV ст. та визначити їх синергетичні характеристики. Мета передбачає вирішення наступних завдань:

1. Проаналізувати перші англomовні тексти з елементами притчовості та виокремити їх функції і загальні особливості.
2. Визначити стилістичні ознаки та прийоми притч того часу.
3. Ідентифікувати синергетичні характеристики в англomовних текстах з елементами притчовості епохи середньовіччя.

* Natalia N. Pilguy, Ph.D. in Philology (Candidate of Philological Sciences), Associate Professor of the Department of Business Foreign Language and Translation, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kirpichova st. 21, NTU "KhPI", building U-2, room 409, Kharkiv, Ukraine, 61002, tel. +38066 364 13 04, e-mail: pilguinata@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4510-8106